

Poetė, pedagogė Birutė Grašytė-Black: „Emigravęs žmogus atranda, kad pasaulis ne toks jau ir didelis, tačiau nepaprastai įvairus“

Deimantė ŽUKAUSKIENĖ

Birutė Grašytė-Black gimė 1992 metų liepos 10 dieną, augo Grašių kaime šalia Tauragnų miestelio Utenos rajone. Lietuvos edukologijos universitete (dab. VDU Švietimo akademija) baigė lietuvių filologijos bakalauro studijas, vėliau Vilniaus universitete – literatūros antropologijos ir kultūros magistro studijas. B. Grašytė-Black kurį laiką dirbo kultūros temų žurnalistė interneto dienraštyje *Bernardinai.lt* ir portale *Lrt.lt*. Diplomuota pedagogė keletą metų dirbo įvairiose ugdymo įstaigose: Vilniaus tarptautinėje Meridiano mokykloje, Vilniaus tarptautinėje mokykloje ir Vilniaus Valdorfo mokykloje, dalyvavo įvairiose tarptautinėse praktikose Vokietijoje ir Argentinoje. Moteris dėsto VDU Švietimo akademijos Lietuvių kalbos ir kultūros centro organizuojamuose Vasaros kalbos ir kultūros kursuose. Birutė taip pat rašo poeziją. Kaip autorė dalyvauja įvairiuose literatūros festivaliuose, savo kūriniai publikuojami kultūrinėje spaudoje, įvairiuose kūrybos almanachuose nuo 2010 metų. Šiomet pasirodė debiutinė poetės eilėraščių knyga „Sumokėjau alyvmedžio lapais“, kuri poezijos kategorijoje pelnė pirmąją vietą Rašytojų sąjungos leidyklos įsteigtame „Pirmosios knygos“ (PK) konkurse. Pati kūrėja apie savo knygą rašo: „Mano eilėraščių simboliai atkeliauja iš vaikystės pasaulio, pilno šviesos ir tamsos, dalykų, kurių negaliu paaiškinti. Tas pasaulis prigesintas, pritildytas, bet nuolat sapnuojasi, aidi, šnibžda, nesitraukia,

maišosi su dabartimi. Iki šiandien bandau išsiaiškinti, už ką kadais sumokėjau alyvmedžio lapais.“ Vienaame interviu spaudai Birutė Grašytė-Black taip pat yra sakiusi, jog rašo apie atmintį, apie tai, ko nebėra arba yra, bet kitu pavidalu. Ta proga ir kalbamės su poete, pedagoge apie atmintį, kūrybą, pedagogiką bei gyvenimą tarp Lietuvos ir JAV. Šiuo metu Birutė gyvena San Diege – mieste JAV pietvakariuose, pietų Kalifornijoje, prie Ramiojo vandenyno pakrantės, turinčiame apie 1,3 mln. gyventojų.

Birute, nesi naujokė lietuvių literatūros lauke, tavo poezijos publikacijų galima rasti Lietuvos ir užsienio kultūrinėje spaudoje, įvairiuose kūrybos almanachuose, taip pat šiemet išleista tavo debiutinė eilėraščių knyga „Sumokėjau alyvmedžio lapais“, kuri poezijos kategorijoje pelnė pirmąją vietą Rašytojų sąjungos leidyklos įsteigtame „Pirmosios knygos“ (PK) konkurse. Gal galėtum prisiminti, kada ir kaip į tavo gyvenimą atėjo poezija? Kaip pradėjai kurti? Ir kodėl būtent eiles?

Poezija susidomėjau atradusi Jono Strielkūno eilėraščius. kažkas man tada devintojai jo tekstuose pasirodė artima, atpažįstama, labai tikra. Tačiau niekada nesusimąščiau, kodėl pati ėmiau kurti eilėraščius, kodėl ne prozą, kurią irgi labai mėgstu. Dabar galvoju, gal dėl to, kad man labai patinka eilėraščio tirštumas, jo žodžio svoris ir tai, kad žodis aplink save turi labai daug vietos.

Kurti pradėjau dar mokyklos laikais, vėliau, studijų metais, įsijungiau į Lietuvos edukologijos universiteto Literatų arkos veiklas, kur su kitais rašančiais dalindavomės, ką naujo perskaitėme, parašėme, organizuodavome renginius, leidome laikraštį „Žosmė“.

Tavo eilėraščiai - subtilios formos, kalbėjimo, meditatyvūs, ramių spalvų. Man atrodo, jog tavo eilėraščiuose labai svarbus vaikystės pasaulis, žmonių tarpusavio ar žmogaus ir gamtos ryšiai. Kiek tau poezijoje svarbi atminties tema? Kaip dabartis ir praeitis koreliuoja tavo eilėraščiuose?

Atmintis man labai svarbi, joje brandinasi visas mano poezijos pasaulis. Tačiau jis neišvengiamai susipynęs su dabartimi. Praeities įvykių apmąstymai padeda suprasti dabartinį pasaulį, kaip koks sapnininkas leidžia pasitikrinti, kas lieka praslinkus laikui. Išsigrynina tai, kas laikui nepavaldu, kas galbūt galingiau už laiką. Ir atvirkščiai.

Birutė Grašytė-Black. Malachi Black nuotr.

Su kuo tau susijęs eilių rašymas: nuotaika, išgyvenimais, laiku, geografine vieta, metų laiku?

Turbūt kaip kada. Aišku, mano knygą „Sumokėjau alyvmedžio lapais“ nesunku susieti su geografine vieta – Grašių kaimu, kuriame augau. Žiemą vasarą su broliu ar pusbroliais didžiąją laiko dalį praleisdavome lauke: slidinédavom, grybaudavom, žvejodavom, važinédavom dviračiais, dirbdavom, todėl mano eilėraščių pasaulyje labai daug gamtos.

Ar daug laiko praleidi gludindama savo eiles? Kada nusprendi, kad joms jau laikas išvysti dienos šviesą ir susitikti su skaitytoju?

Nespaudžiu savęs greitai ar daug rašyti, tai nėra mano tikslas, todėl leidžiu sau tekstus redaguoti, kaitalioti ir gludinti ilgai. Kai kurie tekstai tos dienos šviesos gali ir neišvysti. Dar būna ir taip, kad susiradusi tvarkau prieš metus ar dvejus parašytą tekstą.

O sutvarkytas tekstas skaidrus, skambantis, jame nėra to, ko nereikia.

Ar tau svarbi skaitytojų ir kitų poetų nuomonė apie tavo eiles? O gal

tiesiog rašai daug negalvodama apie adresatą?

Dabar, jau praėjus šiek tiek laiko po mano knygos pasirodymo, galiu pasakyti, jog meluočiau, jei sakyčiau, kad kitų nuomonė man absoliučiai nereikšminga. Priimantis, suprantantis, išvelgiantis skaičiusiojo žodis tikrai malonus ir paskatinantis dalykas. Tačiau rašydama apie adresatą tikrai negalvoju, kai rašau, egzistuoja tik tekstas ir aš.

Ką mėgsti skaityti? Poeziją ar prozą? Kurie rašytojai šiuo metu tau imponuoja labiausiai? Kodėl?

Mėgstu ir prozą, ir poeziją, sunku išskirti. Šiuo metu į San Diegą visada grįžtu lagamine turėdama vieną ar kelias RARA leidyklos knygas, visada seku, kas vyksta šiuolaikinės poezijos pasaulyje. Pavyzdžiui, paskutinė, labai sužavėjusi poezijos knyga yra Gretos Ambrazaitės „Adela“.

Taip pat yra knygų, prie kurių vis sugrįžtu: Marquezo, Borgeso, Rulfo, Traklio, iš lietuvių – Sigitos Gedos, Vytauto P. Bložės tekstų. Šitas sąrašas visada keičiasi. Kartais norisi geros istorijos, kuri praplėstų kasdienybę, kartais labiau grožio ir pan.

Šiuo metu gyveni tarp Vilniaus ir San Diego, Kalifornijos. Ar lengva būti poete emigracijoje? Kaip manai, ko ieško ir ką (at)randa emigravęs žmogus?

Jau kelis kartus buvau pavadinta emigrante, labai nemėgstu šios etiketės. Gal dėl to, kad San Diege dar negyvenu net metų. Jaučiuosi, kad gyvenu tarp Lietuvos ir San Diego, o kadangi rašau lietuviškai, tai kaip poetė gal net labiau Lietuvoje nei San Diege.

Emigravęs žmogus atranda ilgesį, kokio nemanė turįs. Taip pat atranda, kad pasaulis ne toks jau ir didelis, tačiau nepaprastai įvairus.

Tu taip pat esi pedagogė, keletą metų dirbai ne vienoje Vilniaus mokykloje, dabar San Diego lietuvių mokykloje lietuvių kalbos mokai suaugusiuosius, vasaromis Vytauto Didžiojo universiteto kalbos ir kultūros kursuose lietuvių kalbos mokai užsieniečius. Įdomu, kaip pradėjai mokyti lietuvių kalbos užsieniečius? Kokių skirtumų pastebi tarp vaikų ir suaugusiųjų, lietuvių kalbos kaip gimtosios ir užsienio kalbos mokymo?

Užsieniečius lietuvių kalbos mokyti pradėjau prieš gerą dešimtmetį. Tuo metu buvusiame VPU mano kalbos didaktikos dėstytoja ir tų vasaros kalbos ir kultūros kursų organizatorė Vilma Loenavičienė mane kartu su dar dviem bičiuliais pakvietė pasavanoriauti, susipažinti su studentais, pasitikti juos oro uoste, palydėti į kokių muziejų – tokia buvo pradžia. Vėliau pasiūlė mokyti. Esu jai nepaprastai dėkinga, drąsiai galiu sakyti, kad kursai užaugino mane kaip mokytoją.

Gimtakalbių ir užsieniečių mokymas labai skiriasi. Mokyti užsienietį savos kalbos – rodyti jam naują pasaulį. Kadaisė esu sakiusi, kad mokydama užsieniečius patiriu tiek pat džiaugsmo, kiek patiria ir kokia pirmokų mokytoja, per kelis mėnesius išmokiusi vaikus skaityti ir rašyti. Kursuose po mėnesio studentai jau kalba.

Lauros Laurušaitės nuotr.

Gal gali šiek tiek papasakoti apie San Diego lituanistinę mokyklą? Kokia tavo misija ten?

San Diego lietuvių mokykla nedidukė, tačiau auganti. Renkamės beveik kiekvieną sekmadienį, turime vaikų ir suaugusiųjų grupes. Be galo džiaugiuosi turėdama galimybę prisijungti prie mokyklos veiklų, jaučiuosi ten ne tik duodanti, bet ir gaunanti. Sekmadieniais tarsi sugrįžtu į Lietuvą. Taip pat labai susibičiuliavau su mokyklos bendruomene, kas irgi yra labai svarbu išvažiavusiam, dar nieko nepažįstančiam.

Mano misija ten – daryti, ką, tikriausiai, moku geriausiai – mokyti lietuvių kalbos, parodyti, kad ji, nors ir sunki, įveikiama, o įveikus prasiplečia pasaulis.

Kadangi turi nemažą pedagoginio darbo patirtį, norėčiau paprašyti pasidalinti keliais savo pastebėjimais, kas yra sudėtingiausia užsieniečiui, mokantis lietuvių kalbos? Kas jiems lietuvių kalboje yra neįprasta, keista ar sunkiai įsisąmoninama?

Sunkiausia, tikriausiai, suprasti linksnių sistemą tam, kuris savo kalboje tokios sistemos neturi. Juk net kai kurie linksnių klausimai neišverčiami į kokią anglų kalbą. Iš pradžių mokomės paprastų sakinių, kuriuose linksniuojame daiktavardžius, vėliau pridedu būdvardžių, o kai pasakau, kad dar linksniuoti turime ir įvardžius su skaitvardžiais, kai kurie mokiniai imasi už galvų. Bet viskas įveikiama.

Kokių asmeninių savybių, tavo nuomone, reikia geram mokytojui?

Labiausiai, manau, reikia drąsos, atvirumo ir kantrybės. Nepritariu, kad mokytojas yra aktorius, kiekvieną dieną pamokoje žengiantis į teatro sceną. Svarbu būti savimi, tada visai kitaip bus išgirstas ir pačiam mokyti bus malonumas.

Ar dalyvauji San Diego lietuvių bendruomenės veikloje? Jei taip, kaip dažnai susirenka lietuviai? Kokia veikla vystoma?

Kadangi dar tik neseniai atvykau į San Diegą, kol kas dalyvauti teko tik viename lietuvių bendruomenės susitikime. Žinau, kad jie čia tikrai buriasi, va, neseniai, kol viešėjau Lietuvoje, San Diego lietuviai būrėsi į Rudens balių. Prieš Kalėdas organizuojamas Kūčių vakaras, į jį, tikiuosi, jau pavyks užsukti.

Kaip dažnai vieši Lietuvoje ir ko labiausiai pasiilgsti iš Lietuvos būdama San Diege?

Vilniuje praleidau visą vasarą, ten darbavausi jau minėtuose Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos Vasaros lietuvių kalbos ir kultūros kursuose, kurie man leido kažkaip išžeminti ir nesijausti kaip trumpam parvykusia išvažiavėle. Neseniai vėl vykau į Vilnių, į brolio vestuves. O kartu ir knygos pristatymą suorganizavau.

San Diege būdama labiausiai pasiilgstu kalbos, senamiesčio, lietuviško miško, kuriame nereikia baimintis gyvačių, pasiilgstu artimųjų, draugų.

428

- *Numerio, kurį surinkote, nėra.*

Prašom patikrinti ir bandyti

Dar kartą.

Renku savo seną namų numerį

Ir bijau,

Kad pati atsiliesiu.

—

Šitas eilėraštis yra

Apie nuotrauką,

Kurioje manęs dar nėra.

Prie vištidės kabo

Pusmetriniai varvekliai,

O aš juose

Atsispindžiu.

Sumokėjau alyvmedžio lapais

Už penkias minutes

Užsidengus ausis

Kitoje namo pusėj,

Kol kaimynas ir tėvas,

Raudona kiaulė

Ir žviegianti sniegas prie tvarto.

Ir už jaunatį aštrią, ražieną,

Pabudimą iš sapno,

Į sapną,

Surūdijusį vinį kulne,

Nepasiekusį

Irgi aštraus mano kaulo.

Betoninių stulpų tarsi įtvarų

Laikomą šitą pasaulį,

Už jį visą

Kadais sumokėjau

Alyvmedžio lapais.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.

www.pasauliolietuvis.lt